

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการทางมานุษยวิทยา โดยผู้วิจัยเข้าไปอาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่จะศึกษา และใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. สร้างเกณฑ์การเลือกหมู่บ้านที่ศึกษา

โดยปรับปรุงจากเกณฑ์การกำหนดหมู่บ้านเป้าหมายของโครงการ "การศึกษาเชิงมานุษยวิทยา เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทย" (สุน อมรวิวัฒน์และคณะ, 2532) ซึ่งเป็นโครงการย่อยที่ 5 ของโครงการวิจัยแม่บท เรื่อง "การอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบวิถีชีวิตไทย : รูปแบบสำหรับการศึกษาระดับปฐมวัย" ซึ่งมีเกณฑ์กำหนดหมู่บ้านเป้าหมาย ดังนี้

1.1 ที่ตั้ง เป็นหมู่บ้านที่มีได้อยู่ติดทางหลวง หรือถนนสายประธาน แต่มีเส้นทางเข้าสู่หมู่บ้านที่รถยนต์เข้าถึงได้

1.2 ขนาด เป็นหมู่บ้านขนาดประมาณ 100 ครัวเรือนหรือต่ำกว่าเล็กน้อย

1.3 ลักษณะ

1.3.1 เป็นหมู่บ้านเกษตรกรรม และมีลักษณะหมู่บ้านเดียวกับลักษณะหมู่บ้านโดยทั่วไปของจังหวัดนครราชสีมา

1.3.2 ได้รับความร่วมมือจากผู้นำชุมชน เช่น อาจารย์ใหญ่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนทั่วไป

1.3.3 เป็นหมู่บ้านที่มีชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษา และไม่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประเภทอื่น

1.3.4 มีความปลอดภัยพอที่จะดำเนินการวิจัยภาคสนามได้

หมู่บ้านโคปุระ (นามสมมุติ) จังหวัดนครราชสีมา มีสภาพตรงตามเกณฑ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเลือกเป็นหมู่บ้านสำหรับศึกษาในการวิจัยนี้

2. สำรวจประชากรที่จะศึกษา

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การสำรวจดังนี้ คือ เป็นเด็กในหมู่บ้านโคปุระ จังหวัด นครราชสีมาที่มีอายุ 5-6 ปี เกิดในปี พ.ศ. 2526 และจะเข้าศึกษาในระดับชั้นเด็กเล็ก โรงเรียนบ้านโคปุระ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ในปีการศึกษา 2532 ผู้วิจัยได้ ทำการสำรวจประชากรแล้วปรากฏว่าได้ประชากรที่จะศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 10 คน แยกเป็น ชาย 6 คน และหญิง 4 คน เมื่อได้ประชากรแล้ว จึงศึกษาสภาพครอบครัวและฐานะทาง เศรษฐกิจในครอบครัว ได้รายละเอียดดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	อายุ		สภาพครอบครัว		ฐานะ ทางเศรษฐกิจ ของครอบครัว
		ปี	เดือน	บิดา-มารดา อยู่รวมกัน	บิดา-มารดา แยกกันอยู่	
1.	เด็กหญิงป๋วย	5	7	/		ระดับสูง
2.	เด็กชายบ้อ	5	11	/		"
3.	เด็กหญิงต้อย	5	5	/		ระดับกลาง
4.	เด็กชายกาญ	6	3	/		"
5.	เด็กชายนที	6	3		อยู่กับมารดา	"
6.	เด็กหญิงเพ็ญ	6	-	/		"
7.	เด็กหญิงกบ	5	9		อยู่กับยาย-ตา	"
8.	เด็กชายเสม	6	-	/		"
9.	เด็กชายโรจน์	5	4		อยู่กับมารดา	ระดับต่ำ
10.	เด็กชายตุ้ย	5	5	/		"

หมายเหตุ 1) อายุ (ปี เดือน) นับถึง วันที่ 1 เมษายน 2532

2) เกณฑ์การกำหนดฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ได้จากการสัมภาษณ์ตามการ
รับรู้อิงชาวบ้าน (Folk criterion)

จากตารางรายละเอียดของเด็กทั้ง 10 คนนี้ จำแนกได้ตามฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวโดยมีเด็กอยู่ในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับสูงจำนวน 2 คน ระดับกลางจำนวน 6 คน และระดับต่ำจำนวน 2 คน การจำแนกเด็กในแต่ละระดับนี้ ได้จากการสัมภาษณ์จากชาวบ้าน และให้ชาวบ้านเป็นผู้จัดลำดับว่าเด็กคนใดควรอยู่ในฐานะเศรษฐกิจระดับใด ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่มีความเห็นที่ตรงกันตามตารางที่เสนอมานี้ อนึ่งการจำแนกเด็กในแต่ละระดับฐานะเศรษฐกิจเช่นนี้ เป็นการรับรู้ของชาวบ้าน (Folk criterion) เฉพาะหมู่บ้านที่ศึกษาเท่านั้น ส่วนจำนวนเด็กที่ได้จากการจำแนกนี้แสดงให้เห็นว่าข้อมูลที่ได้ มาจากเด็กในทุกระดับฐานะ และมีสภาพครอบครัวที่แตกต่างกันไป ดังจะเห็นว่าเด็กที่บิดามารดาแยกกันอยู่ถึงร้อยละ 30 ของเด็กที่ศึกษาทั้งหมด ซึ่งข้อมูลส่วนนี้จะยังเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ต่อไป

3. กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้สร้างและใช้เครื่องมือในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- ค.1 แนวคำถามพฤติกรรมทางอารมณ์และสังคม
- ค.2 แบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม (Fieldnotes)
- ค.3 แบบบันทึกการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม
- ค.4 แบบสำรวจชุมชน
- ค.5 แบบสำรวจชีวิตความเป็นอยู่ในบ้าน (ครอบครัว)
- ค.6 แบบสังเกตโรงเรียนและชั้นเด็กเล็ก
- ค.7 ตารางกำหนดเวลา การสังเกตพฤติกรรมเด็ก ✓
- ค.8 อุปกรณ์ภาคสนาม เช่น เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป ✓

4. การสร้างเครื่องมือ

4.1 ศึกษารวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับพฤติกรรมและพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมของเด็กวัย 5-6 ปี จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.2 สร้างแนวคำถาม เกี่ยวกับพฤติกรรมทางอารมณ์และสังคมที่คาดว่าเด็กในวัยนี้จะแสดงพฤติกรรมดังกล่าว เพื่อเป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม โดยแนวคำถามนี้ตัดแปลงจากงานวิจัย เรื่อง "พฤติกรรมทางอารมณ์ของเด็กเล็กในชนบทตามการรับรู้ของแม่" (ศรีสมร ไทวระ, 2521 : 149-157) และงานวิจัย เรื่อง "พฤติกรรมทางสังคมของเด็กเล็กในชนบทตามการรับรู้ของแม่" (อุษณี คงรินทร์, 2521 : 133-139) รวมทั้งจากงานวิจัยเรื่อง "การศึกษาสภาพการอบรมในศูนย์เด็กปฐมวัย" (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2528 : 222-223) แนวคำถามประกอบด้วยลักษณะพฤติกรรม 2 พฤติกรรม คือ

ตอนที่ 1 พฤติกรรมทางอารมณ์ ประกอบด้วยอารมณ์ทั้งสิ้น 7 อารมณ์ คือ

1. อารมณ์โกรธ
2. อารมณ์คับข้องใจ
3. อารมณ์กลัว
4. อารมณ์อิจฉาและริษยา
5. อารมณ์อยากรู้ อยากเห็น
6. อารมณ์สนุกสนานร่าเริง
7. อารมณ์รัก

ตอนที่ 2 พฤติกรรมทางสังคม ประกอบด้วยลักษณะพฤติกรรมทั้งสิ้น 15 ลักษณะคือ

1. การเป็นที่ยอมรับของสังคม
2. ความเป็นผู้นำ
3. การเป็นผู้ตาม
4. การเลียนแบบ
5. การร่วมมือ
6. การมีน้ำใจ
7. การเห็นอกเห็นใจ
8. ความเกรงใจ
9. การฟังผู้อื่น
10. การติดบุคคล

11. การแข่งขันชิงดี
12. การแบ่งเพศ
13. การต่อต้าน
14. ความก้าวร้าว
15. การทะเลาะวิวาท

(ดูรายละเอียดของแนวคำถามพฤติกรรมต่าง ๆ ในภาคผนวกเครื่องมือการวิจัย ค.1 แนวคำถามพฤติกรรมทางอารมณ์และสังคม ซึ่งอยู่ในภาคผนวกหน้า 350)

4.3 สร้างแบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม และแบบบันทึกการวิเคราะห์โดยปรับปรุงจากแบบบันทึกการสำรวจ และแบบบันทึกการวิเคราะห์ของโครงการ "การศึกษาเชิงมานุษยวิทยาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทย"

4.4 สร้างแบบสำรวจชุมชนและแบบสำรวจชีวิตความเป็นอยู่ในบ้าน (ครอบครัว) และแบบสังเกตโรงเรียนและชั้นเด็กเล็ก โดยดัดแปลงจากเครื่องมือการวิจัยของโครงการ "การศึกษาเชิงมานุษยวิทยาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทย" เช่นกัน เพื่อศึกษาสภาพชุมชนและสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

4.5 การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (validity) ของเครื่องมือดังกล่าว โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ทั้งสองท่าน (รองศาสตราจารย์ ดร. ทิศนา ขัมมณี และอาจารย์ ดร. อุดมลักษณ์ กุลนิจิตร) ตรวจสอบและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข

4.6 ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัย ให้มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการวิจัย

4.7 สร้างตารางกำหนดเวลา ในการสังเกตพฤติกรรมเด็กขณะอยู่ที่บ้าน และที่โรงเรียน

4.8 ความรู้และประสบการณ์ของผู้วิจัย ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือการวิจัยที่สำคัญประการหนึ่งนั้น ผู้วิจัยได้มีการเตรียมตัวเพื่อให้มีความรู้และประสบการณ์ ดังนี้คือ ผู้วิจัยได้ฝึกการสังเกต จากนักวิจัยภาคสนามของโครงการ "การศึกษาเชิงมานุษยวิทยาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทย" โดยการออกไปสังเกตภาคสนามที่จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นเวลา 7 วัน แล้วนำผลการสังเกตนี้มาเปรียบเทียบกับ การสังเกตของนักวิจัยภาคสนามของโครงการ เพื่อดูว่าผู้วิจัยได้สังเกตถูกต้อง ชัดเจนตรงตามความเป็นจริงหรือไม่ และผู้วิจัยได้ฝึกการวิเคราะห์ข้อมูล โดยทำหน้าที่ผู้ช่วยวิเคราะห์ข้อมูลในโครงการดังกล่าว นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ลงทะเบียนเรียนและผ่านการเรียนวิชา 313-683 เทคนิคการวิจัยภาคสนาม (Field Techniques) ซึ่งสอนโดยรองศาสตราจารย์ ดร.สุภางค์ จันทวานิช อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อเพิ่มความรู้และความชำนาญในการวิจัยทางมานุษยวิทยาด้วย

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 การกำหนดระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูล

5.1.1 ผู้วิจัยออกไปศึกษาสภาพโดยทั่วไป เพื่อรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพชุมชนภายในหมู่บ้าน และศึกษาลักษณะพฤติกรรมเด็กเบื้องต้นก่อนเข้าศึกษาในชั้นเด็กเล็กเป็นเวลา 1 เดือน ในช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2532

5.1.2 เมื่อโรงเรียนเปิดเรียนปีการศึกษา 2532 ผู้วิจัยสังเกตและบันทึกพฤติกรรมเด็กเมื่ออยู่ที่โรงเรียน และเมื่ออยู่ที่บ้านเป็นเวลาอีก 1 เดือนครึ่ง ในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึง กลางเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2532

5.1.3 ผู้วิจัยออกวิจัยภาคสนามโดยการสังเกต และบันทึกพฤติกรรมเด็กเมื่ออยู่ที่โรงเรียนและเมื่ออยู่ที่บ้านอีกครั้งหนึ่งเป็นเวลา 1 เดือนครึ่ง ในช่วงกลางเดือนตุลาคม ถึงสิ้นเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2532

5.2 การรวบรวมและบันทึกข้อมูลภาคสนาม ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ตามระเบียบวิธีวิจัยทางมานุษยวิทยา โดยผู้วิจัยเข้าไปอาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ศึกษาและใช้การสังเกต

แบบมีส่วนร่วม สํารวจข้อมูลโดยการสังเกตพฤติกรรมเด็กตามตารางกำหนดเวลาที่สร้างขึ้น พร้อมทั้งมีการสัมภาษณ์ ชักถาม ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและครอบคลุมยิ่งขึ้น ในขณะที่สังเกตและชักถามจะมีการบันทึกข้อมูลอย่างย่อ ๆ หรือใช้เครื่องบันทึกเสียงช่วย ต่อจากนั้นในแต่ละวันจะนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และชักถามมาบันทึกอย่างละเอียดในแบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม เพื่อขยายความข้อมูลให้ชัดเจน แล้วตีความหมายข้อมูลนั้นอย่างคร่าว ๆ ว่าตรงตามลักษณะพฤติกรรมใด ๆ ในแนวคำถามที่กำหนด แล้วเขียนดัชนี (หัวข้อพฤติกรรมและลำดับที่ของเด็กที่สังเกต) ทางขวามือเพื่อสะดวกในการวิเคราะห์ต่อไป (ดูรายละเอียดการบันทึกข้อมูลภาคสนามและการเขียนดัชนีข้อมูลหน้า 109)

5.3 การแปลความหมายการเขียนดัชนีข้อมูล (Index)

ตัวอย่างการแปลความหมาย

สนทนากับ ว่า เริง (อ.6 ล.10)	หมายถึง การตีความหมายข้อมูลในช่วงนั้นเป็นพฤติกรรม ในหัวข้อที่ 6 อารมณ์สนทนากับว่า เริงของเด็ก ลำดับที่ 10
---------------------------------	---

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในขณะที่ผู้วิจัยออกวิจัยภาคสนามจะดำเนินการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อม ๆ กันตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลนี้จะทำการวิเคราะห์เป็นขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 นำข้อมูลจากแบบบันทึกภาคสนาม (ค.1) มาวิเคราะห์ทุกเหตุการณ์ เพื่อแจกแจงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ปรากฏในแบบบันทึกภาคสนามทั้งหมด โดยใช้ เทคนิค Domain Analysis และ Componential Analysis (ดูรายละเอียดตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูลหน้า 112 - 113)

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นนี้ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ในขั้นที่ 1 มาศึกษาเพื่อค้นหาแบบแผนและความหมายของพฤติกรรมต่าง ๆ โดยยึดแนวคำถามของการวิจัยนี้เป็นหลักแล้วเขียนวิเคราะห์เป็นส่วน ๆ ในแบบบันทึกการวิเคราะห์ ดังนี้

ส่วนที่ 1 เขียนสรุปข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและสัมภาษณ์รวมทั้งเขียนดัชนีข้อมูลทางขวามือ

ส่วนที่ 2 ผู้วิจัยเขียนแสดงความรู้สึก ความคิดเห็นส่วนตัว หรือเสนอแนวคิดและข้อค้นพบใหม่ ๆ รวมทั้งเขียนดัชนีข้อมูลด้วย

ดัชนีข้อมูลในส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 นั้นจะเป็นรหัสที่ช่วยให้ผู้วิจัยมีความสะดวกในการจัดแยกประเภทและหมวดหมู่ข้อมูล เพื่อการสังเคราะห์ต่อไป

ส่วนที่ 3 เป็นการตั้งข้อคำถามเพิ่มเติม เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้วิจัยทราบว่าควรไปสังเกตหรือหาข้อมูลอะไรเพิ่มเติมต่อไปอีก

การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นในส่วนต่าง ๆ ดังกล่าวนี จะทำให้เกิดแนวทางในการสร้างข้อสรุปและการเขียนรายงานการวิจัยที่ละเอียดชัดเจน และครอบคลุมยิ่งขึ้น (ดูรายละเอียดตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นที่ 2 หน้า 114)

7. การจัดเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำแบบบันทึกการวิเคราะห์ ซึ่งเขียนดัชนีข้อมูลไว้แล้ว ที่ด้านขวาของแบบบันทึกไปอัดสำเนา แล้วนำมาตัดแยกตามดัชนีต่าง ๆ จัดลำดับข้อมูลให้เป็นระเบียบโดยแยกตามหัวข้อพฤติกรรม ด้วยวิธีนี้ข้อมูลที่อยู่ในหัวข้อพฤติกรรมเดียวกันก็จะสามารถอยู่ด้วยกันเป็นหมวดหมู่

8. การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้พยายามตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยใช้กระบวนการดังนี้

8.1 ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลในขณะที่เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยจะตรวจสอบ
 ทุกครั้งว่าข้อมูลที่ได้มานั้นถูกต้องและเพียงพอหรือไม่ โดยมีการตรวจสอบในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

8.1.1 การตรวจสอบด้านปริมาณ จะตรวจสอบว่าข้อมูลที่สังเกตและ
 บันทึกได้มีปริมาณเพียงพอครบทุกข้อกระทง ตามที่ต้องการในแนวคำถามหรือเพียงพอตาม
 วัตถุประสงค์นี้

8.1.2 การตรวจสอบแหล่งข้อมูล ได้แก่ แหล่งของเวลา แหล่งของ
 สถานที่และแหล่งของบุคคล คือตรวจสอบว่า เมื่อต่างเวลา ต่างสถานที่ ต่างบุคคล ข้อมูลยัง
 คงเหมือนเดิมหรือไม่ โดยการจัดทำตารางกำหนดเวลาในการสังเกตพฤติกรรมให้ครอบคลุม
 ทุกช่วงเวลา ทำให้ได้ข้อมูลครอบคลุมยิ่งขึ้น

8.1.3 การตรวจสอบด้านทฤษฎี ผู้วิจัยจะตรวจสอบอยู่เสมอในขณะที่
 รวบรวมข้อมูลภาคสนาม ในเรื่องการตีความหมายของพฤติกรรมต่าง ๆ ว่าตรงหรือแตกต่างไป
 จากทฤษฎี และกรอบแนวคิดมากน้อยเพียงใด โดยใช้แนวคำถามพฤติกรรมทางอารมณ์และสังคม
 เป็นแนวทางในการตีความหมายข้อมูล

8.1.4 การตรวจสอบด้านวิธีรวบรวมข้อมูล คือ มีการซักถามเด็กที่ศึกษา
 เพิ่มเติมเพื่อยืนยันข้อมูล หรืออ่านบททวนข้อมูลที่บันทึกให้ผู้เกี่ยวข้องฟังเพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลที่
 บันทึกนั้น ตรงตามความเป็นจริงของพฤติกรรมนั้นหรือไม่

8.1.5 การตรวจสอบด้านการวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อผู้วิจัยได้รวบรวม
 ข้อมูลตามสภาพที่เป็นจริงมาแล้ว ก็ได้มีการตรวจสอบการแปลความหมายของผู้วิจัยเกี่ยวกับ
 พฤติกรรมต่าง ๆ ที่เด็กแสดงออกมานั้น โดยการซักถามผู้เกี่ยวข้องกับผู้เด็กเช่น พ่อ แม่ พี่ น้อง
 ฯลฯ หรือผู้รู้ในชุมชน เช่น อาจารย์ใหญ่ ครู ผู้ใหญ่บ้าน และผู้รู้อื่น ๆ รวมทั้งการศึกษาจาก
 เอกสารท้องถิ่น เพื่อให้ได้การวิเคราะห์ที่แม่นยำตรงตามความเป็นจริง

8.2 ผู้วิจัยมีการสร้างความสัมพันธ์ และมีความคุ้นเคยกับเด็กที่ศึกษาและชุมชน
 เป็นอย่างดี ทำให้ข้อมูลที่ได้เป็นไปตามธรรมชาติและตรงตามสภาพความเป็นจริง

8.3 ผู้วิจัยได้แสวงหาและฝึกฝนตนเองให้มีความรู้ และประสบการณ์เพียงพอในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

8.4 ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามมากกว่า 4 เดือน ซึ่งนับว่าเป็นระยะเวลาที่นานพอสมควร

8.5 ผู้วิจัยใช้การสังเกตซ้ำหลาย ๆ ครั้ง ในกรณีข้อมูลที่ไต่ยังไม่เพียงพอไม่สามารถสรุปและวิเคราะห์ได้ จะมีการกลับไปสังเกตภาคสนามซ้ำอีก หรือหาข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เพิ่มเติมจนกว่าข้อมูลที่ได้จะครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย (สุภางค์ จันทวานิช, 2531 : 205-206)

9. การสังเคราะห์และสรุปข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่อยู่ในหัวข้อเหตุการณ์ต่าง ๆ มาอ่านทั้งหมด แล้วจึงสังเคราะห์และสรุปข้อมูลในแต่ละหัวข้อเหตุการณ์ตามแนวคำถามของการวิจัย หากมีข้อสงสัยใด ๆ เกี่ยวกับข้อมูล หรือ ต้องการข้อมูลเพิ่มเติมจากบันทึกภาคสนาม ก็สามารถกลับไปค้นบันทึกต้นฉบับมาอ่าน โดยอาศัยดัชนีข้อมูลซึ่งในแบบบันทึกข้อมูลภาคสนามได้จัดแยกตามดัชนีต่าง ๆ ไว้แล้ว

10. การเสนอข้อมูล

การเขียนรายงานและการเสนอข้อมูลในรายงานนี้ ใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์เป็นหลัก โดยเปลี่ยนชื่อเฉพาะทุกชื่อที่ปรากฏในรายงานการศึกษานี้ให้เป็นชื่อสมมติทั้งหมดในการนำเสนอหรือผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งจะนำเสนอในบทต่อไปนั้น ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อสำคัญเป็น 3 หัวข้อ ได้แก่สภาพแวดล้อมทางชุมชนและโรงเรียน ลักษณะพฤติกรรมทางอารมณ์และสังคมของนักเรียนชั้นเด็กเล็กและวิธีการที่พ่อแม่และครูปฏิบัติต่อเด็ก และในหัวข้อสุดท้ายเป็นการเปรียบเทียบลักษณะพฤติกรรมทางอารมณ์และสังคมของเด็กเมื่ออยู่ที่บ้านและที่โรงเรียน

ตัวอย่างการบันทึกข้อมูลภาคสนาม

ค. 2 แบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม

วิธีสำรวจ (/) สังเกต (/) สอบถาม
 นวัตกรรมของ เด็กชาย ต้อย ลำดับที่ 10
 วันที่ 14 เมษายน 2532 เวลา 12.30 - 14.00 สถานที่ ลานดินกลางหมู่บ้าน

มีบุคคลร่วมอยู่ในสถานการณ์คือใครบ้าง

ด.ช.โอ้ , ด.ช.เอ้ (พี่ชายอายุ 9, 7 ปี ตามลำดับ), ด.ช.นนท์ (อายุ 7 ปี)
 ด.ช.พนธ์ (อายุ 7 ปี), ด.ญ.ดาว (อายุ 7 ปี), ด.ญ.ป๋วย (อายุ 6 ปี) , ด.ญ.ต้อย
 (อายุ 6 ปี)

สภาพสิ่งแวดล้อมในขณะนั้น

เป็นเวลากลางวันแดดร้อนจัด เด็ก ๆ มาเล่นที่ใต้ถุนบ้าน ด.ญ.ก้อย ซึ่งตั้งอยู่กลาง
 หมู่บ้านในบริเวณบ้านปลูกต้นไม้ใหญ่รอบบ้าน ให้ร่มเงา มีร้านค้า และเพิงขายกล้วยตั้งอยู่
 ในบริเวณนั้น

ลักษณะพฤติกรรมที่เกิดขึ้น

เด็ก ๆ ดังกล่าวซึ่งมีบ้านอยู่ใกล้ ๆ บริเวณนั้น ได้มารวมกลุ่มเล่นกัน โดยกลุ่ม
 เด็กผู้ชายจะเล่นขี่ม้า ชกมวย ส่วนเด็กหญิงจะแยกไปเล่นตัดดอกไม้มาแต่งตัว แต่งผมซึ่งกันและ
 กัน แต่เล่นอยู่ในบริเวณใกล้ ๆ กัน

บันทึกนวัตกรรมและเหตุการณ์ที่สังเกตได้

ตารางที่ 1 ตัวอย่างการบันทึกข้อมูลภาคสนาม

บันทึกข้อมูล	ดัชนี
<p>ขณะสังเกต ด.ช.ต๋อย กำลังเล่นที่ลานดินกลางหมู่บ้าน (เป็นที่รวมสำหรับเด็กและผู้ใหญ่ มีร้านค้าและร้านก๋วยเตี๋ยว) ขณะนั้น ด.ช.ต๋อยกำลังจับกระป๋อม (กิ้งก่า) มาผูกคอต้อย เชือกแล้วปล่อยให้กิ้งก่าได้ขึ้นต้นไม้ เมื่อมันได้สูงขึ้นก็ดึงเชือกให้ลงมา เล่นอย่างนี้อยู่ประมาณ 5 นาที แล้วชวนเพื่อน ๆ (มีพี่ชาย เพื่อนทั้งผู้หญิงและผู้ชาย จำนวน 3 คน) ไปเล่นชนวัวต่อ โดยการคลานไปตามชอกไอง่ เมื่อเจอหน้าเพื่อนก็จะหัวเราะเสียงดังๆ เด็กชายต๋อย จะหัวเราะตลอดเวลา ขณะสังเกตผู้วิจัยได้ถามเด็กชายต๋อยว่า กินข้าวมาแล้วหรือยัง แต่พี่ชายคนโตของเด็กชายต๋อย ได้ตอบแทนว่า "ด.ช.ต๋อย เขาไม่กินข้าวกลางวันหรอกครับ เพราะปกติตอนกลางวันเขาชอบไปเล่นในทุ่ง ไม่ยอมห่อข้าวไปกินกินแต่น้ำในห้วยหมดวัน (ทั้งวัน)"</p>	<p>ลักษณะการเล่นกับสัตว์ (ด.10)</p> <p>สนกสนาน (อ.6)</p> <p>ด.10)</p>
<p>ต่อจากนั้นเพื่อน ๆ ได้ชวน ด.ช.ต๋อย เล่นชนวัวต่อ แต่ ด.ช.ต๋อย ไม่ยอมเล่น เพื่อน ๆ จึงชวนเปลี่ยนไปเล่นขี่ม้า ด.ช.ต๋อย จึงยอมเล่นด้วย โดยจับคอกับพี่ชาย (อายุ 7 ปี) ด.ช.ต๋อย เป็นคนขึ้นหลังพี่ชาย และจะถูกเพื่อน ๆ ค้อนชนล้มตลอดเวลา ด.ช.โอ๊ ซึ่ง เป็นพี่ชายอีกคนที่โตกว่าก็เลยอาสาที่จะให้น้องชาย (ด.ช.ต๋อย) ขึ้นหลังในครั้งนี้ ด.ช.ต๋อยจึงชนเพื่อนล้มได้ แล้ว ด.ช.ต๋อย ก็พูดว่า "กชนะ มึงล้มแล้ว" เด็กคนที่ถูกชนล้มก็หัวเราะตลอด</p>	<p>การฟังผู้อื่น (ส.9)</p> <p>ด.10)</p>
<p>เมื่อเล่นขี่ม้าได้ประมาณ 5 นาที เด็กกลุ่มนี้ก็ชวนกันเล่นชนไก่ต่อ ลักษณะการเล่นชนไก่คือ มีสอง ๆ เอามือจับปีกไก่ไว้ แล้วชนไก่ให้หัวหลังชนกันใครล้มก่อนจะแพ้) ขณะเล่นเด็กทุกคนหัวเราะกันตลอดเวลา แม้บางคนล้มลงหัวกระแทกกับพื้นดิน ตอนแรกก็ทำหน้าบึ้งแล้วก็หัวเราะตามเพื่อนอีก เล่นอยู่สักพักก็เปลี่ยนไปเล่นชกมวย ด.ช.ต๋อย ได้แต่ยืนดูและหัวเราะ และคอยเชียร์</p>	<p>การควบคุมตนเอง</p> <p>ทางอารมณ์ (ด.10)</p> <p>การเลียน-</p>

(ต่อ)

บันทึกข้อมูล	ดัชนี
<p>ผู้ชายอีก 2 คน ต่อมาการชกมวยนี้ไม่ได้ชกเป็นคู่ ด.ช. ต้อย จึงเข้าไปร่วมชกต่อยกับเขาด้วย เมื่อโดนเพื่อนเตะแรง ๆ ทีหนึ่ง ด.ช. ต้อย ไม่ยอมลุกขึ้นปล่อยให้เพื่อนนับ 1-10 ก็ไม่ยอมลุกเพื่อน ๆ จึงช่วยกันจับขา ด.ช. ต้อย โยนขึ้น แล้วลากไปที่</p> <p>สักครู่ ด.ช. ต้อย ก็ชวนเพื่อน ๆ ให้มาดู่ไขที่ไก่ฟักทิ้งเอาไว้ ผู้วิจัยถามว่าใครเห็นเป็นคนแรกและเห็นเมื่อไร ด.ช. ต้อย บอกว่า "ผมเห็นก่อนตั้งแต่เมื่อวานนี้" ผู้วิจัยถามว่า "เมื่อเห็นก่อนแล้วมีความรู้สึกอยากได้หรือเปล่า" ด.ช. ต้อย บอกว่า "ไม่อยากได้หรอก มันไม่ใช่ไขไก่ของผม จะปล่อยให้แม่มันมานักเอง"</p> <p>สักครู่ ด.ช. ต้อย ได้นำไขกึ่งกำมาให้ดู ไบ่เล็ก ๆ นิ่มคล้าย ไข่จิ้งจก ด.ช. ต้อย บอกว่า ได้รีดมาจากท้องของกะปอมอีกตัวหนึ่งเมื่อเช้านี้ (การรีดไขกึ่งกำนี้จะรีดจากกึ่งกำที่ท้องแก่ คือ ตูที่ท้องใหญ่ ๆ แล้วจับมาเอามือบีบที่ท้องจากส่วนบนแล้วไต่ลงมาที่ส่วนล่างให้ไข่ออกมาทางกัน เพื่อนำไขนั้นมาเล่นหรือกิน) เพื่อน ๆ ได้มามุงดูไขกึ่งกำของต้อย สักพักหนึ่ง มีเสียงของแม่ ด.ญ. ต้อย ได้เรียกให้ ด.ญ. ต้อย มากินข้าว เมื่อก้อยวิ่งไป เด็กคนอื่น ๆ รวมทั้งต้อยจึงแยกย้ายกันกลับบ้านตน</p>	<p>แบบท่าทาง (ส. 11 ค. 10)</p> <p>การไม่นำของผู้อื่นมาเป็นของตน (ค. 10)</p> <p>การเลียนแบบ (ส. 4 ค. 10)</p> <p>ความก้าวร้าวรังแกสัตว์ (ส. 13 ค. 10)</p>

ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูลชั้นที่ 1 โดยใช้เทคนิค Domain Analysis

จากแบบบันทึกข้อมูลภาคสนามของ ด.ช.ต๋อย เมื่อวันที่ 14 เมษายน 2532 เวลา 12.30 - 14.00 น. สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเป็น Domain ต่างๆได้ 2 Domain ดังนี้

1. การเล่นเกมของเด็กเล็ก มีดังต่อไปนี้

ชนิดการเล่น	การเรียกชื่อ
1.1 เล่นตีงกระปอม	ผู้วิจัยตั้งขึ้น
1.2 เล่นรีตไข่กระปอม	"
1.3 เล่นการประกวตนางงาม	"
1.4 เล่นชนวัว	ชื่อโดยทั่วไป Folk term
1.5 เล่นชนไก่	"
1.6 เล่นขี่ม้า	"
1.7 เล่นชกมวย	"

2. ลักษณะพฤติกรรมการเล่นของเด็กเล็ก

- 2.1 เด็กวัย 6-9 ปี จะเล่นด้วยกัน
- 2.2 เด็กเล่นกันตอนกลางวัน
- 2.3 เด็กเล่นบริเวณกลางหมู่บ้าน ใต้ถุนบ้านและลานดิน
- 2.4 เด็กบ้านใกล้กันจะเล่นด้วยกัน
- 2.5 เด็กมีการรวมกลุ่มกันเล่นตามเพศ แต่อยู่ในบริเวณใกล้ๆ กัน
- 2.6 เด็กเล่นเลียนแบบ
- 2.7 เด็กเล่นจนไม่ยอมกินข้าว
- 2.8 พี่ - น้องมีการช่วยเหลือกัน
- 2.9 ขณะเล่นจะหัวเราะตลอด
- 2.10 การเล่นมีการแข่งขันและการชนะ
- 2.11 มีการเล่นที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลัง
- 2.12 เด็กไม่หยิบไขไก่ของผู้อื่น

ตารางที่ 2

ตัวชี้ทางการวิเคราะห์หาจุดสนใจที่ 1 โดยใช้เทคนิค Componential Analysis

จากแบบชี้วัดที่กรมฯ กำหนด

เมื่อวันที่ 14 เมษายน 2532 เวลา 12.30 - 14.00 น.

ชนิด การเล่านิทาน	ประเด็นต่าง ๆ (Componential Analysis)									
	การใช้กำลัง	การผูกมัด	ใช้กลไก	ระยะเวลา (นาที)	เพศ	การรวมกลุ่ม	แข่งขัน	การช่วยเหลือ	การเลียนแบบ	การตัดแต่ง
1. เล่าตั้งกระทง	X	X	เชือก, กระทง	5	ชาย	เดี่ยว	X	X	เด็กโต	X
2. เล่านิทานกระทง	X	X	กระทง	-	ชาย	เดี่ยว	X	X	เด็กโต, ผู้ใหญ่	X
3. เล่าประกวดนางงาม	X	/	ดอกไม้, ผ้า	13	หญิง	กลุ่ม	X	/	โทรทัศน์	X
4. เล่านิทาน	/	/	X	5	ชาย	กลุ่ม	/	/	X	เด็กโต
5. เล่านิทาน	/	/	X	5	รวม	กลุ่ม	/	/	X	เด็กโต
6. เล่านิทาน	/	/	X	5	ชาย	กลุ่ม	/	/	X	เด็กโต
7. เล่านิทาน	/	/	X	10	ชาย	กลุ่ม	/	/	โทรทัศน์	X

หมายเหตุ X หมายถึง ไม่มี
/ หมายถึง มี

ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นที่ 2

ค 3. แบบบันทึกการวิเคราะห์

วิธีสำรวจ (/) สังเกต (/) สอบถาม
 พฤติกรรมของ ด.ช. ต๋อย ลำดับที่ 10
 วัน 14 เมษายน 2532 เวลา 12.30 - 41.00 สถานที่ ลานดินกลางหมู่บ้าน
 ตารางที่ 3 ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นที่ 2

วิเคราะห์ข้อมูล	ดัชนี
<p>ส่วนที่ 1 จากเหตุการณ์และพฤติกรรมของเด็กชายต๋อยในครั้งนี้ สามารถสรุปได้คือ</p> <p>1. ในขณะที่เล่น เด็ก ๆ จะเล่นกันเป็นกลุ่ม ประมาณ 5-6 คน มีอายุใกล้เคียงคือ 5-7 ปี มีพฤติกรรมสรุปได้ว่า</p> <p>1.1 เด็กมีการแบ่งเพศ กลุ่มเด็กชายจะเล่นขี้ม้า ชกมวย ส่วนเด็กผู้หญิงจะเล่นแต่งตัวกันเพื่อประกวดนางงาม</p> <p>1.2 เด็กมีอาการเล่นสนุกสนานหัวเราะตลอดเวลาในขณะที่เล่น เช่น เมื่อเล่นชนวัว เล่นชนไก่ เล่นขี้ม้า เล่นชกมวย</p> <p>1.3 เด็กมีการฟังผู้อื่น เช่น ขณะเล่นขี้ม้าเมื่อเด็กชายต๋อยถูกชนล้มพี่ชายจะเข้ามาช่วย</p> <p>1.4 เด็กแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวรังแกสัตว์ โดยการจับกิ้งก่า (กระปอม) มาผูกคอเล่นและจับมารีดเอาไว้ ขณะที่กิ้งก่ายังไม่ตาย</p> <p>1.5 การเป็นที่ยอมรับของสังคม เช่น เด็กสามารถจับกิ้งก่าหรือรีดไขกิ้งก่าได้เหมือนเด็กหรือผู้ใหญ่ที่โตกว่า</p> <p>1.6 เด็กแสดงการเลียนแบบท่าทาง เช่นเลียนแบบการชกมวยแบบนักมวยการเป็นกรรมการมวย เลียนแบบการจับกิ้งก่าจากเด็กโต</p>	<p>การเล่นของเด็ก</p> <p>สนุกสนานร่าเริง (อ.6 ค.10)</p> <p>การฟังผู้อื่น (ส.9 ค.10)</p> <p>ความก้าวร้าว ในขณะที่เล่น (ส.13 ค.10)</p> <p>การยอมรับของสังคม (ส.1 ค.10)</p> <p>การเลียนแบบ (ส.11 ค.10)</p>

(ต่อ)

วิเคราะห์ข้อมูล	ดัชนี
<p>เลียนแบบการประกวดนางงาม</p> <p>1.7 การควบคุมตนเองทางอารมณ์เช่น ขณะเล่นแม้จะเล่นกันรุนแรง เตะ ตีกัน เด็กก็ยังคงหัวเราะ ไม่แสดงความเจ็บปวดให้เพื่อนเห็น</p> <p>2. เด็กสนใจการเล่นมาก เช่น</p> <p>2.1 เล่นจนไม่ยอมกินข้าว</p> <p>2.2 แม้จะเล่นกันอย่างรุนแรงก็ยังทนเจ็บ</p> <p>3. เด็กมีการเคารพสิทธิของผู้อื่น เช่น เมื่อเด็กพบไข่วัสดุ เด็กก็ไม่นำไข่วัสดุของผู้อื่นที่ไม่ใช่ของตนไป</p> <p>4. เด็กมีความเมตตา เช่น เห็นแม่ไก่ชนไก่ไม่หือขโมยไข่ขึ้นมาเล่นปล่อยให้แม่ไก่ชนไก่เป็นตัว</p>	<p>การควบคุมอารมณ์(ด.10)</p> <p>ความสนใจการเล่น(ด.10)</p> <p>การเคารพสิทธิ(ด.10)</p> <p>ความเมตตา(ด.10)</p>
<p><u>ส่วนที่ 2</u> ข้อคิดเห็นของผู้วิจัย</p> <p>1. ในขณะที่เล่น เด็กมีพฤติกรรมที่น่าสนใจคือ</p> <p>1.1 เด็กชายและเด็กหญิงเล่นด้วยกัน แต่จะมีบทบาทในการเล่นต่างกันแม้ว่าเด็กจะเล่นร่วมกันระหว่างเด็กหญิง และเด็กชายและเล่นอยู่ในบริเวณเดียวกันกิจกรรมการเล่นบางอย่างจะแยกกันเล่น โดยเด็กผู้ชายจะเล่นสิ่งที่รุนแรง ได้ใช้กำลัง เช่น ขี่ม้า ชกมวย แสดงให้เห็นถึงความสามารถและกล้าหาญ ส่วนเด็กผู้หญิงจะแยกมาเล่นแต่งตัวประกวดนางงามกัน แสดงถึงเพศหญิงที่มีการรักสวยรักงาม ซึ่งลักษณะการเล่นดังกล่าวเป็นการเรียนรู้ความแตกต่างระหว่างเพศของตนเอง โดยผู้ใหญ่ไม่ต้องมาบอกกล่าว จากการสัมภาษณ์เด็กถึงพฤติกรรมดังกล่าว เด็กเล่นตาม</p>	<p>การแบ่งเพศ(ส.12 ด.10)</p>

(ต่อ)

วิเคราะห์ข้อมูล	ดัชนี
<p>แบบในโทรทัศน์ ฉะนั้นอาจกล่าวได้ว่า</p> <p>(1) สื่อมวลชน มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้เรื่องความแตกต่างระหว่างเพศหญิงและเพศชาย และการเล่นของเด็ก</p> <p>(2) การแบ่งเพศของเด็ก ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่เด็กเล่นด้วย เช่น ชนวัว และการเล่นชนไก่ เด็กจะชวนกันมาเล่นทั้งผู้หญิงและผู้ชาย เนื่องจากวิธีเล่นดังกล่าวไม่ใช้ความรุนแรง เด็กผู้หญิงสามารถเล่นได้ และเป็นการเล่นที่บ้านที่บุคคลทั่วไปนิยมเล่น</p> <p>1.2 อารมณ์สนุกสนานของเด็กขณะเล่นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าเมื่อเด็กได้เล่นสิ่งที่ใช้กำลังและส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น เล่นชนวัว (ได้คลาน) เล่นชนไก่ (ได้ใช้ไหล่หรือลำตัวชนกัน) เล่นชกมวย (ใช้แขน ขา ตเตะกัน) เด็กจะมีความพอใจมาก โดยเฉพาะเด็กผู้ชายถ้ายิ่งเล่นกันรุนแรงก็จะหัวเราะกันเสียงดังยิ่งขึ้น จนผู้ใหญ่ต้องว่ากล่าว และเด็กยังมีความสามารถทนความเจ็บปวดในขณะที่เล่นได้</p> <p>1.3 การพึ่งผู้อื่นของเด็กนั้น เป็นการพึ่งพาและช่วยเหลือแบบระบบเครือญาติ คือ พี่ช่วยน้อง แม่ว่าน้องจะไม่ออกปากขอความช่วยเหลือก็ตาม แต่น้องจะแสดงถึงการเป็นพี่น้องเป็นพวกเดียวกัน สิ่งเหล่านี้อาจทำให้น้องเกิดความภาคภูมิใจในหมู่พวกตน สิ่งที่ได้จากทำทางของเด็กชายตุ้ย เมื่อเล่นขี้ม้าแล้วสามารถชนเพื่อนล้มเพราะพี่ชายมาช่วย ตุ้ยจะหัวเราะและยกมือขึ้นพูดว่า "กูชนะ มึงล้มแล้ว"</p> <p>1.4 ความก้าวร้าว รังแกสัตว์ในการจับกิ้งก่าของเด็กชายตุ้ยนั้นอาจทำไปเพราะความสนุกสนานสังเกตจากขณะจับกิ้งก่าตุ้ยจะหัวเราะและจับไปแก้งเด็กคนอื่น หรืออาจทำไปเพื่อเลียนแบบเด็กที่โตกว่า โดย</p>	<p>อารมณ์สนุกสนาน (อ.6 ค.10)</p> <p>การพึ่งผู้อื่น (ส.9 ค.10)</p> <p>ความก้าวร้าว (ส.13 ค.10)</p>

(ต่อ)

วิเคราะห์ข้อมูล	ดัชนี
<p>เด็กอาจยังไม่คำนึงด้านคุณธรรม เนื่องจากวัยและการอบรมสั่งสอนของผู้ใหญ่ อาจไม่ได้ปลูกฝังในเรื่องเหล่านี้เท่าที่ควร และจากการสอบถามบุคคลอื่นในท้องถิ่นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ยังก้ำก๋ายสามารถสรุปสาเหตุเบื้องต้นได้ว่า</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) เพื่อความสนุกสนาน (สอบถามเด็กและผู้ปกครองบางคน) (2) เพื่อเป็นอาหารกินแก้โรคซาง (โรคขาดสารอาหาร) (3) เพื่อป้องกันไม่ให้ก้ำก๋ายมากเกินไป ไบไม้ ที่คนปลูกไว้สำหรับกิน (ข้อมูลนี้ได้จากครูซึ่งเป็นบุคคลในท้องถิ่น ให้เหตุผลในด้านระบบนิเวศ) <p>1.5 การเป็นที่ยอมรับของสังคมของ ด.ช. ต๋อยนั้น จากการที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสคุยกับเพื่อน ๆ ของต๋อย ซึ่งเด็กเหล่านั้นจะแย่งกันพูดถึงวิธีการยิง การจับหรือการรัดไขกิ้งก่าของ ด.ช. ต๋อยให้ผู้วิจัยฟังด้วยสีหน้าชื่นชม เป็นการแสดงให้เห็นว่าด.ช. ต๋อยมีความสามารถทำในสิ่งเหล่านี้ได้เหมือนกับเด็กที่โตกว่า ซึ่งในประเด็นนี้สามารถวิเคราะห์ได้ว่า เด็กส่วนใหญ่จะให้การยอมรับและชื่นชมคนที่เก่งกว่า มีความสามารถทำในสิ่งที่เด็กในวัยเดียวกันทำไม่ได้ ดังนั้นการเป็นที่ยอมรับในกลุ่มของเด็กอาจเกิดจากความสามารถเฉพาะตัวของเด็กเองไม่ใช่จากวัย</p> <p><u>ส่วนที่ 3</u> ประเด็นที่นำศึกษาเพิ่มเติม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีกิจกรรมการเล่นประเภทใดอีกบ้าง ที่เด็กผู้ชายและหญิงเล่นร่วมกันและที่แยกกันเล่นอย่างเด่นชัด 2. การฟังผู้อื่นนั้น ถ้าเด็กอยู่ในกลุ่มเด็กวัยเดียวกัน เด็กจะมีลักษณะฟังผู้อื่นอยู่หรือไม่ จะฟังใคร และแสดงพฤติกรรมอย่างไร 3. พฤติกรรมการยิง การจับกิ้งก่าของเด็กนั้น ผู้ใหญ่มีการ 	<p>การเป็นที่ยอมรับในสังคม (ส.1 ด.10)</p>

(ต่อ)

วิเคราะห์	ดัชนี
<p>ปลุกฝังคุณธรรมเรื่องความเมตตา กรุณาต่อสัตว์บ้างหรือไม่ และเด็กชอบทำพฤติกรรมนี้เนื่องจากสาเหตุใด</p> <p>4. การเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน มีอะไรอีกบ้าง และถ้าเด็กไม่มีความสามารถเพื่อนยังคงยอมรับหรือไม่ เพราะสาเหตุใดความสามารถเป็นองค์ประกอบสำคัญในการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ซึ่งเป็นองค์ประกอบเดียวหรือมีองค์ประกอบอื่นอีกหรือไม่</p> <p>5. การแสดงความช่วยเหลือในหมู่พวกเดียวกันนั้น เด็กจะแสดงเฉพาะพี่-น้องกัน หรือกับบุคคลอื่นนั้นเด็กจะแสดงความช่วยเหลือบ้างหรือไม่อย่างไร และกับใคร</p>	